

بخش دوم

در مسیر

عزت نفس

عزت به معنای نفوذناپذیری و تسلیم نبودن و ذلت به معنای نفوذپذیری و تسلیم بودن است. خداوند «عزیز» است یعنی کسی نمی تواند در اراده او نفوذ نماید و او را تسلیم خود کند. انسان عزیز، کسی است که در برابر مستکبران و ظالمان و همچنین در مقابل هوی و هوس خویش مقاومت می کند. انسان ذلیل کسی است که در برابر مستکبران و زورگویان تن به خواری می دهد و هر فرمانی را می پذیرد.

راه های تقویت عزت نفس:

۱- شناخت ارزش خود و فروختن خویش به بهای اندک: خداوند جایگاه انسان را در خلقت بیان می کند و می فرماید: «ما فرزندان آدم را کرامت بخشیدیم و بر بسیاری از مخلوقات برتری دادیم.» «ای فرزند آدم، این مخلوقات را برای تو آفریدم و تو را برای خودم.»
 ۲- توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او: خدا که خالق تمام هستی است، سرچشمه همه قدرت ها و عزت ها است. هر کس به دنبال عزت است، باید خود را به این سرچشمه وصل کند. وقتی انسان به چنین شناخت و ایمانی برسد تسلیم خدا می شود و بندگی خدا را می پذیرد.

پیامبر (ص) هنگامی که در محاصره طاق فرسای مشرکان مکه بود. در مقابل وعده ثروت، فرمودند: اگر خورشید را در دست راستم و ماه را در دست چپم بگذارند از راه حق دست بر نمی دارم.

همچنین امام حسین (ع) نیز زیر بار بیعت یزید نرفت و فرمودند: مرگ با عزت از زندگی با ذلت بهتر است.
 حضرت زینب (س) پس از تحمل مصائب در پاسخ عبیدالله بن زیاد فرمودند: «در این واقعه جز زیبایی ندیدم.»
انواع خود: خودعالی، خوددانی.

انواع تمایلات در انسان: تمایلات عالی و برتر مانند تمایل به دانایی و عدالت، مربوط به روح الهی و معنوی انسان است. تمایلات دانی مانند تمایل به ثروت و شهرت مربوط به بعد حیوانی و دنیایی انسان است. حد و مرز این تمایلات را خدا می داند. خدا با احکام خود چگونگی بهره مندی از این تمایلات را مشخص کرده تا انسان در عین بهره مندی از آنها، به رشد و کمال برسد.

هر انسانی در درون خود با دو دعوت روبروست: دعوت عقل و وجدان یا همان **نفس لوامه**، دعوت هوی و هوس یا همان **نفس اماره**. کسی که در مقابل دیگران تن به ذلت می دهد، ابتدا در مقابل تمایلات پست درون خود شکست خورده و تسلیم شده است و سپس در مقابل زورگویان مغلوب شده و تابع خواسته های آنان شده است.

گناهکاران و مجرمان افرادی هستند که فاقد عزت نفس هستند یا عزت نفس پایینی دارند. انسان های مفید و نیکوکار جامعه دارای عزت نفس بالایی هستند و کمتر مرتکب گناه می شوند.

زمینه‌های پیوند (مخصوص رشته انسانی)

کلمه انس، انسان، بنی آدم و ناس در قرآن اختصاص به جنس خاصی ندارد، زیرا زنان و مردان ویژگی‌های فطری یکسان و هدف مشترکی دارند. در واقع تفاوت نقش‌های زن و مرد به معنای برتری آنان نسبت به همدیگر نیست. برتری هر کسی نزد خدا به تقواست.

تفاوت‌های میان زن و مرد در جهت وظایف مختلفی است که خالق حکیم بر عهده هر یک از زن و شوهر نهاده است تا بتوانند در زندگی مشترک نقش‌های خاصی را برعهده بگیرند.

*** مهم‌ترین عامل پایداری خانواده:** درک درست از زوجیت و مکمل هم بودن زن و مرد و عمل به این درک است.

اگر همسران درک متقابل از نیازهای متفاوت یکدیگر داشته باشند، در کنار یکدیگر با آرامش زندگی می‌کنند و به تعبیر قرآن **لباس** یکدیگر می‌شوند.

دوره بلوغ تا ازدواج از حساس‌ترین و ارزشمندترین دوره‌های عمر انسان است. قرآن کریم از دختران و پسران می‌خواهد قبل از ازدواج عفاف پیشه کنند و همچنین در پی رابطه غیرشرعی چه پنهان و چه آشکار با جنس مخالف نباشند. هر جوانی به‌طور فطری خواستار ازدواج با کسی است که قبل از ازدواج پاکدامنی خود را حفظ کرده باشد و رابطه غیرشرعی با جنس مخالف نداشته باشد.

اهداف ازدواج

پاسخ به نیاز جنسی: ابتدایی‌ترین زمینه ازدواج است و احساس آن از دوران بلوغ آغاز می‌شود. بر اثر ازدواج و پاسخ صحیح به این نیاز هر کدام از زن و مرد به یک آرامش روانی می‌رسند.

انس با همسر: این نیاز پس از بلوغ آشکار می‌شود. اگر فردی از راه‌های نامشروع نیاز جنسی خود را برطرف کند اما بدون همسر باشد یک ناآرامی و بی‌قراری او را آزار می‌دهد. برخی ازدواج‌های ناموفق ریشه در این موضوع دارند که زن یا مرد به این نیاز همسر خود توجهی ندارند.

رشد و پرورش فرزندان: فرزند ثمره پیوند زن و مرد و تحکیم‌بخش وحدت روحی آنهاست. مسئولیتی که با آمدن فرزندان بر دوش پدر و مادر قرار می‌گیرد بسیار سنگین است.

رشد اخلاقی و معنوی: انسان به رشد و تکامل اخلاقی نیاز دارد و خانواده بستر مناسب آن است. دختر و پسر با تشکیل خانواده زمینه‌های فساد را از خود دور می‌کنند، مسئولیت‌پذیری را تجربه می‌کنند مهر و عشق به همسر و فرزندان را در خود پرورش می‌دهند. با گذشت و مدارا و تحمل سختی‌ها به درجات معنوی بالاتری نائل می‌شوند.

برای داشتن یک ازدواج موفق و رسیدن به آرامش و خوشبختی به هر چهار هدف ازدواج توجه کنیم و هدف چهارم را در مرتبه برتر قرار دهیم.

پیوند مقدّس

* از زیباترین و حساس‌ترین تصمیم‌های زندگی انتخاب همسر و آغاز زندگی مشترک با اوست.

طبق مقرّرات اسلامی **رضایت** کامل دختر و پسر برای ازدواج ضروری است و اگر عقدی به زور انجام گیرد باطل است.

در مورد همسر آینده با پدر و مادر **مشورت** کنیم. پدر و مادر به علّت علاقه به فرزند مصلحت و خوشبختی را در نظر می‌گیرند و به علّت تجربه و پختگی عاقبت ازدواج را پیش‌بینی می‌کنند. البته پدران و مادران نباید نظر خود را بر فرزندان نشان تحمیل کنند.

* ثمرات اجازه پدر برای ازدواج دختر: لطافت روحی و ظرافت‌های عاطفی دختر باعث ندیدن برخی واقعیت‌ها و نقص‌های پسر خواهد بود. پدر و مادر با غلبه بر احساسات خود و داشتن تجارب فراوان می‌توانند راهنمایی خوبی باشند از آن گذشته شناخت نسبتاً کاملتری از افراد دارند.

مهم‌ترین معیار همسر شایسته با ایمان بودن اوست.

معاشرت‌هایی که منشأ آن هوس‌های زودگذر است اشتباه است و نتیجه‌بخش نیست و خداوند اجازه این معاشرت‌ها را نداده است. در این معاشرت‌ها احساسات بر هر دو نفر حاکم می‌شود.

* **راه‌های شناخت همسر** : تحقیق درباره‌ی خانواده‌ی همسر، شناخت دوستان همسر، تحقیق درباره‌ی روحیات و خلقیات، معاشرت خانواده‌ی دو طرف، مشورت با افراد قابل اعتماد، گفتگو با یکدیگر در جلسات حضوری

آمادگی برای ازدواج نیازمند دو بلوغ است : **بلوغ جنسی و بلوغ فکری و عقلی**

فاصله بین بلوغ جنسی و عقلی با زمان ازدواج نباید زیاد شود و تشکیل خانواده به تأخیر افتد.

شادابی ، نشاط ، سلامت جسمی و روحی ، رشد طبیعی ، احساس رضایت درونی ، کاهش فشار جنسی و سلامت اخلاقی از فواید ازدواج در زمان مناسب است. تأخیر در ازدواج سبب افزایش فشارهای روحی و روانی، روابط نامشروع و آسیب‌های اجتماعی می‌شود.

پاسخگویی به نیاز جنسی غیر از ازدواج لذت آنی برخاسته از گناه ، پس از چندی روح و روان را پژمرده می‌کند و شخصیت فرد را می‌شکند و برای فرار از پژمردگی به افراط در گناه کشیده می‌شود.

پیامبر اکرم (ص) می‌فرمایند: «کسی که ازدواج کند نصف دین خود را حفظ کرده است پس باید برای نصف دیگر از خدا پروا داشته باشد».

* برخی مشکلات ازدواج عبارتند از: هزینه بالای مسکن، هزینه ازدواج و تأمین خانواده، طولانی شدن تحصیلات دانشگاه، توقعات غیرضروری، رقابت‌های نابجای خانوادگی، الگو قرار ندادن پیشوایان دین

الف) آیات و احادیث

- ۰/۵ ۱- آیه شریفه زیر را تکمیل کنید :
- ﴿ إِنَّمَا وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ ﴾
- ۰/۵ ۲- در مورد حدیث شریف « لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حِصْنِي فَمَنْ دَخَلَ حِصْنِي أَمِنَ مِنْ عَذَابِي » :
- الف) این حدیث را ترجمه کنید .
ب) این حدیث به چه چیزی معروف است ؟
- ۰/۵ ۳- با توجه به آیه شریفه ﴿ وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴾ خداوند چه آینده‌ای را مشخص کرده است ؟
- ۰/۵ ۴- چرا حضرت علی (ع) می‌فرمایند که کارگزاران و مسئولان جامعه باید عیب‌جویان را از خود دور کنند ؟

ب) درست یا نادرست بودن عبارات زیر را مشخص کنید :

- ۰/۵ ۵- جامعیت قرآن به گونه‌ای است که فقط از امور معنوی و رابطه انسان با خدا سخن می‌گوید.
- ۰/۵ ۶- امام، همه مسئولیت‌های پیامبر (ص) جز دریافت وحی را بر عهده دارد.
- ۰/۵ ۷- رسول خدا (ص) از اولین روز بعثت و به فرمان خدا حکومت اسلامی را بنا نهاد.
- ۰/۵ ۸- اگر جوان با پاکی و پاکدامنی وارد زندگی مشترک با همسرش شود راه رسیدن به بهشت را بر خود و فرزندان خود هموار می‌کند.

پ) جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید :

- ۰/۵ ۹- نفوذ خارق‌العاده قرآن در افکار و نفوس از نشانه‌های این کتاب الهی است.
- ۰/۵ ۱۰- اولین و برترین کاتب و حافظ قرآن کریم بود.
- ۰/۵ ۱۱- حضرت فاطمه (س) از است و دارای علم و کامل می‌باشد.
- ۰/۵ ۱۲- در دوره غیبت امام عصر (عج) ، بهره‌مندی از ایشان منحصر به می‌شود.

ت) گزینه درست را مشخص کنید :

- ۰/۵ ۱۳- چرا ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر (ص) برای پیروان ائمه مشکلاتی به وجود نیاورد :
- الف) زیرا کسانی که به احادیث علاقمند بودند فقط آن را حفظ کرده و به دیگران منتقل می‌کردند.
ب) زیرا احادیث پیامبر (ص) نزد ائمه معصوم (ع) که به دور از خطا بودند حفظ شده بود و به پیروان ایشان منتقل گردید.
- ۰/۵ ۱۴- کدام مورد از فوائد زنده بودن امام زمان (عج) در جامعه است :
- الف) پیروان آن حضرت می‌توانند خواسته‌های خود را با امام زمان (عج) در میان بگذارند و برای به دست آوردن رضایت ایشان تلاش کنند.
ب) بنابر سخنان صریح پیامبر (ص) و ائمه اطهار (ع) موعود و منجی انسان‌ها دوازدهمین امام و از فرزندان امام حسن عسگری (ع) است.

الف) آیات و احادیث

- ۱- آیه شریفه ﴿الله اعلم حيث يجعل رسالته﴾ در بردارنده چه پیامی است ؟
 ۰/۵
- ۲- حدیث «من كنت مولاه فهذا علي مولا» درباره چه واقعه‌ای است ؟
 ۰/۵
- ۳- حدیث «علي مع الحق والحق مع علي» به کدام یک از ویژگی‌های حضرت علی (ع) اشاره دارد ؟
 ۰/۲۵
- ۴- آیه شریفه ﴿و ما مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ﴾ در بردارنده چه هشدار است ؟
 ۰/۲۵
- ۵- براساس آیه شریفه ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾ زمینه‌ساز هلاکت یا عزت و سربلندی یک جامعه چیست ؟
 ۰/۲۵
- ۶- با توجه به حدیث «و اما الحوادث الواقعة فارجعوا فيها الى رواه حديثنا» منظور از حوادث واقعه چیست ؟
 ۰/۲۵

ب) درست یا نادرست بودن عبارات زیر را مشخص کنید :

- ۷- لازمه ماندگاری یک پیام ، تبلیغ دائمی و مستمر آن است.
 ۰/۲۵
- ۸- اولین و معتبرترین مرجع برای فهم عمیق آیات الهی گفتار و رفتار پیغمبر (ص) است.
 ۰/۲۵
- ۹- پس از شهادت امام علی (ع) سرکوبی شیعیان و طرفداران اهل بیت (ع) آغاز شد.
 ۰/۲۵
- ۱۰- براساس حدیث «سلسله الذهب» تجلی توحید در زندگی فردی یا رهبری امام که همان ولایت خداست میسر است.
 ۰/۲۵
- ۱۱- ائمه اطهار (ع) می‌کوشیدند آن بخش از اقدامات و مبارزات خود را که دشمن به آن حساسیت دارد در قالب تقیه پیش ببرند.
 ۰/۲۵
- ۱۲- امام عصر (عج) را غایب نامیده‌اند زیرا از نظرها غایب است و در جامعه حضور ندارد.
 ۰/۲۵
- ۱۳- مرجع تقلید باید دو شرط «تدبیر و کفایت» و «شجاعت و قدرت روحی» را داشته باشد.
 ۰/۲۵
- ۱۴- عقل و وجدان همان نفس لوامه است که انسان را از تمایلات عالی دور می‌کند چون به دنبال خوشبختی همیشگی است.
 ۰/۲۵

پ) جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید :

- ۱۵- معنی هر پاسخ اجمالی و مشکوک نیازمند است.
 ۰/۲۵
- ۱۶- آیه اطاعت از اولوالامر ارتباط مفهومی با حدیث دارد.
 ۰/۲۵
- ۱۷- امام علی (ع) : وقتی می‌توانید به عهد خود با قرآن وفا کنید که را تشخیص دهید.
 ۰/۲۵
- ۱۸- امامان شیوه با حاکمان را متناسب با شرایط بر می‌گزیدند.
 ۰/۵
- ۱۹- انتظار ظهور حضرت ولی عصر (عج) از اعمال عصر غیبت است و لازمه این انتظار برای ظهور امام عصر (عج) است.
 ۰/۵
- ۲۰- در عصر غیبت «مرجعیت دینی» در شکل و ولایت ظاهری به صورت استمرار می‌یابد.
 ۰/۵
- ۲۱- تفاوت‌های میان زن و مرد به جهت است.
 ۰/۲۵
- ۲۲- از دواج برای رفع نیاز و پاسخ‌گویی به انجام می‌شود.
 ۰/۵

ت) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید :

- ۰/۵ ۲۳- از بین نیازهای اساسی یا برتر انسان کدام یک ارتباط دقیقی با دیگر نیازها دارد ؟
- ۰/۲۵ ۲۴- چرا دانش امیرالمؤمنین (ع) به دانش پیامبر (ص) متصل بود ؟
- ۰/۵ ۲۵- یویایی جامعه شیعه در طول تاریخ به چه عواملی وابسته بوده است ؟
- ۰/۲۵ ۲۶- در صورت مشاهده گناه توسط هر کس ، کدام وظیفه را باید به درستی انجام دهیم ؟
- ۰/۲۵ ۲۷- بر مبنای سخن حضرت علی (ع) به مالک اشتر چه راهی می‌تواند غافلگیرکننده باشد ؟
- ۰/۲۵ ۲۸- تعبیر پیامبر (ص) از جوان و نوجوانی که هنوز به گناه عادت نکرده و خواسته‌های نامشروع در وجود او ریشه‌دار نشده است چیست ؟
- ۰/۲۵ ۲۹- از نظر قرآن کریم مهم‌ترین معیار همسر شایسته چیست ؟

ث) اصطلاحات زیر را تعریف کنید :

- ۳۰- فقیه عزت - ۳۱

۱

ج) کشف ارتباط

- ۰/۷۵ ۳۲- کدام یک از گزینه‌های ستون چپ با گزینه‌های ستون راست مربوط می‌شود :

ستون راست	ستون چپ
الف) عدم تعارض و ناسازگاری میان آیات ب) در بردارنده موضوع‌هایی مانند عدالت خواهی و علم دوستی پ) قرآن در بردارنده احتیاجات انسان تا روز قیامت است.	۱- جامعیت قرآن ۲- تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت ۳- انسجام درونی در عین نزول تدریجی

چ) به سؤالات زیر پاسخ تشریحی دهید :

- ۰/۵ ۳۳- تعالیم پیامبران در چه مواردی یکسان و در چه مواردی متفاوت است ؟
- ۰/۵ ۳۴- دو مورد از نتایج منع نوشتن احادیث رسول اکرم (ص) را بنویسید.
- ۱ ۳۵- امامان بزرگوار از چند جهت با حاکمان زمان خود مبارزه می‌کردند ؟ توضیح دهید.
- ۰/۵ ۳۶- نقش و کار وکلا و نمایندگان امامان چه بود ؟
- ۰/۵ ۳۷- ضرورت تقویت معرفت و محبت امام عصر (عج) به چه جهاتی است ؟
- ۰/۵ ۳۸- چه کسانی می‌توانند در زمان ظهور ویژگی‌های یک منتظر واقعی را داشته باشند ؟
- ۰/۵ ۳۹- چرا مردم در حکومت اسلامی باید وحدت و همبستگی خود را بر محور رهبر حفظ کنند ؟
- ۰/۵ ۴۰- چرا کلمه انس و بنی آدم در قرآن کریم اختصاص به جنس خاصی ندارد ؟
- ۰/۵ ۴۱- چرا نمی‌توان در قالبی غیر از ازدواج به نیاز جنسی پاسخ داد ؟

۱- ولیکم الله - راکعون

۲- الف) « لا اله الا الله » قلعه محکم من است هر کس وارد آن شود از عذاب من در امان است.

(ب) حدیث سلسله الذهب

۳- مستضعفان ، وارثان و پیشوایان زمین خواهند شد.

۴- چون مردم عیب‌هایی دارند که رهبر باید بیش از همه در پنهان کردن آن‌ها کوشا باشد.

۵- نادرست

۶- درست

۷- نادرست

۸- درست

۹- اعجاز لفظی

۱۰- حضرت علی (ع)

۱۱- اهل بیت - عصمت

۱۲- ولایت معنوی

۱۳- (ب) زیرا احادیث پیامبر (ص) نزد ائمه معصوم (ع) که به دور از خطا بودند حفظ شده بود و به پیروان ایشان منتقل گردید.

۱۴- الف) پیروان آن حضرت می‌توانند خواسته‌های خود را با امام زمان (عج) در میان بگذارند و برای به دست آوردن رضایت ایشان تلاش کنند.

۱۵- الف) ۲

(ب) ۵

پ) ۱

۱۶- کسانی که به مردم فرمان می‌دهند در حالی که فرمان و قانونشان نشأت گرفته از فرمان الهی نیست « طاغوت » نامیده می‌شوند.

۱۷- از میان فقیهان کسی که توانایی و سرپرستی و ولایت جامعه را دارد، عهده‌دار حکومت می‌شود و قوانین الهی را در جامعه به اجرا در می‌آورد. به فقیهی که این مسئولیت را بر عهده دارد « ولی فقیه » می‌گویند.

۱۸- اجرای عدالت - محبت و مدارا با مردم

۱۹- افرادی بودند که از جانب امامان به عنوان وکیل و نماینده آنان در شهرهایی که شیعیان حضور داشتند، منصوب می‌شدند.

۲۰- گذشته سرخ (اعتقاد به عاشورا و آمادگی برای شهادت و ایثار) و آینده سبز (انتظار برای سرنگونی ظالمان و گسترش عدالت در جهان)

۲۱- الف) از دو نفر عادل و مورد اعتماد که بتواند فقیه واجد شرایط را تشخیص دهند، بپرسیم.

(ب) یکی از فقیهان در میان اهل علم آن چنان مشهور باشد که انسان مطمئن شود این فقیه واجد شرایط است.

۲۲- احتمال خطا در نقل احادیث افزایش یافت و امکان کم و زیاد شدن عبارتها یا فراموش شدن اصل حدیث فراهم شد - شرایط

مناسب برای جاعلان حدیث پیش آمد و آنان براساس غرض‌های شخصی به جعل یا تحریف حدیث پرداختند یا به نفع حاکمان ستمگر از نقل برخی احادیث خودداری کردند.

۲۳- سرپرستی سه قوه (مقننه - مجریه - قضائیه) کمک به رهبر و خدمت به ملت - افزایش جلب اعتماد به حکومت - حل مشکلات و کارآمد نمودن حکومت

۲۴- چون انسانی که در این دوره به سر می‌برد هنوز به گناه عادت نکرده و خواسته‌های نامشروع در وجود او ریشه‌دار نشده است.

به تعبیر پیامبر (ص) چنین کسی به آسمان نزدیک‌تر است یعنی گرایش به خوبی‌ها در او قوی‌تر است. نوجوان بهتر از هر آدمی می‌تواند در برابر تمایلات منفی ایستادگی را تمرین کند و عزت نفس را تقویت کند.

۲۵- بلوغ فکری، عقلی و جنسی. بلوغ فکری مدتی بعد از بلوغ جنسی فرا می‌رسد. جوان با رسیدن به بلوغ عقلی در می‌یابد که باید زندگی را بسیار جدی بگیرد و برای آینده برنامه‌ریزی کند. توجه به داشتن شغل، پیدا کردن کار و فکر کردن درباره ویژگی‌های همسر، تنظیم خرج و هزینه خود و دوری از بی‌برنامگی از نشانه‌های بلوغ عقلی است.

- ۱- وقتی خداوند کسی را که به پیامبری برمی گزیند معلوم می شود وی می تواند مسئولیت خود را به درستی انجام دهد.
 ۲- واقعه غدیر خم و جانشینی و امامت حضرت علی (ع) پس از حضرت پیامبر (ص)
 ۳- عدالت
 ۴- بازگشت به جاهلیت
 ۵- اعمال و کردار مردم جامعه
 ۶- رویدادهای زمان

- ۷- درست
 ۸- درست
 ۹- نادرست
 ۱۰- نادرست
 ۱۱- درست
 ۱۲- نادرست
 ۱۳- نادرست
 ۱۴- نادرست

- ۱۵- تجربه
 ۱۶- جابر
 ۱۷- شکنندگان پیمان
 ۱۸- مبارزه - زمان
 ۱۹- برترین - دعا
 ۲۰- مرجعیت فقیه - ولایت فقیه
 ۲۱- وظایف مختلف
 ۲۲- طبیعی - خلقت

- ۲۳- کشف راه درست زندگی یا چگونگی زیستن
 ۲۴- چون او نزد کس دیگری شاگردی نکرد.
 ۲۵- گذشته سرخ و آینده سبز
 ۲۶- امر به معروف و نهی از منکر
 ۲۷- پیمان شکنی
 ۲۸- چنین کسی به آسمان نزدیک تر است.
 ۲۹- ایمان

- ۳۰- افرادی که به معرفت عمیق در دین می رسند و می توانند قوانین و احکام اسلام را از قرآن و روایات به دست آورند.
 ۳۱- شکست ناپذیری و تسلیم نبودن

- ۳۲- الف) ۳ (ب) ۲ (پ) ۱

۳۳- محتوای اصلی دعوت پیامبران یکسان است و همه آنها یک دین آورده اند. در برخی احکام فرعی متناسب با زمان و سطح آگاهی مردم و نیازهای هر دوره، با یکدیگر تفاوت داشته اند.

۳۴- الف) احتمال خطا در نقل احادیث افزایش یافت و امکان کم و زیاد شدن عبارتها یا فراموش شدن اصل حدیث فراهم شد.
 ب) شرایط مناسب برای جاعلان حدیث پیش آمد و آنان براساس غرضهای شخصی به جعل یا تحریف حدیث پرداختند یا به نفع حاکمان ستمگر از نقل برخی احادیث خودداری کردند.

پ) بسیاری از مردم و محققان از یک منبع مهم هدایت بی بهره ماندند و ناچار شدند سلیقه شخصی را در احکام دینی دخالت دهند و گرفتار اشتباهات بزرگ شوند.

۳۵- اول از آن جهت که رهبری و اداره جامعه از جانب خداوند به آنان سپرده شده بود و لازم بود برای انجام دادن این وظیفه به پا خیزند و در صورت وجود شرایط و امکانات حاکمان غاصب را برکنار کنند تا با تشکیل حکومتی بر مبنای اسلام راستین قوانین اسلام را به اجرا درآورند و عدالت را برقرار سازند.

دوم از آن جهت که این حاکمان غاصب قوانین اسلام را زیر پا می گذاشتند و به مردم ستم می کردند. امامان نیز وظیفه داشتند که براساس اصل امر به معروف و نهی از منکر با آنان مقابله کنند و مانع زیر پا گذاشتن قوانین اسلام شوند و از حقوق مردم دفاع نمایند.

- ۳۶- افرادی بودند که از جانب امامان به عنوان وکیل و نماینده آنان در شهرهایی که شیعیان حضور داشتند منصوب می‌شدند. کار آنان ارتباط پیوسته و مخفیانه با شیعیان و تعیین وظایف آنان بود.
- ۳۷- بدان جهت که عصر غیبت عصر دو دلی‌ها و شک و تردیدهاست. در این دوره فتنه‌های گوناگون و اندیشه‌های رنگارنگ پیدا می‌شوند و بی‌ایمانی را تبلیغ می‌کنند. مؤمن حقیقی با افزایش معرفت خود تردیدها را کنار می‌زند و با یقین برای فردای روشن آماده می‌شود.
- ۳۸- کسانی که قبل از ظهور حضرت امام عصر (عج) در صحنه‌های فعالیت‌های اجتماعی و نبرد دائمی حق و باطل در جبهه حق، حضوری فعال داشته باشند و با ایستادگی در مقابل شیاطین درون و برون، ویژگی‌هایی هم چون شجاعت و عزت نفس و پاکدامنی را در خود پرورانده باشند.
- ۳۹- زیرا تفرقه و پراکندگی به سرعت حکومت را از پای در می‌آورد و سلطه‌گران را بر کشور مسلط می‌سازد. در مقابل، همبستگی اجتماعی کشور را قوی می‌کند و به رهبر امکان می‌دهد که برنامه‌های اسلام را به اجرا در آورد.
- ۴۰- حقیقت انسان را روح تشکیل می‌دهد و روح نه مذکر است و نه مؤنث. همه انسان‌ها ویژگی‌های فطری یکسان و هدف مشترکی (قرب الهی) دارند.
- ۴۱- زیرا در آن صورت لذت آنی برخاسته از گناه پس از چندی روح و روان فرد را پژمرده می‌کند و شخصیت او را می‌شکند. این افراد به جای بازگشت به مسیر درست برای فرار از این پژمردگی به افراط در گناه کشیده می‌شوند اما نمی‌دانند که روحشان بی‌قرارتر می‌شود.

برای مطالعه بیشتر

« جوامع ثانویه » یا « جوامع حدیثی متأخر » ، عنوانی است که به سه کتاب حدیثی زیر اطلاق می‌شود :

۱- الوافی : تألیف محمد محسن فیض کاشانی (متوفای ۱۰۹۱ ق)

۲- وسائل الشیعه فی تحصیل مسائل الشریعه : اثر شیخ حرّ عاملی در برگیرنده مهمترین احادیث فقه شیعه در

أبواب مختلفه است.

۳- بحارالانوار : تألیف محمد باقر بن محمد تقی مجلسی (متوفای ۱۱۱۱ ق)